

Волинський національний університет
імені Лесі Українки

ACTA PAEDAGOGICA VOLYNIENSES

Випуск 1
Том 1

Видавничий дім
«Гельветика»
2022

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Вітюк Валентина Володимирівна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії і методики початкової освіти, Волинський національний університет імені Лесі Українки (*головний редактор*);

Антонюк Володимир Зіновійович, кандидат педагогічних наук, доцент, декан факультету педагогічної освіти та соціальної роботи, Волинський національний університет імені Лесі Українки (*відповідальний секретар*);

Брушневська Ірина Миколаївна, кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри спеціальної та інклюзивної освіти, Волинський національний університет імені Лесі Українки;

Ємчик Олександра Григорівна, кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри загальної педагогіки та дошкільної освіти, Волинський національний університет імені Лесі Українки;

Красонь Катаржина (Krasoń Katarzyna), prof. dr hab, заступник декана з наукової роботи, Сілезький університет у Катовіце, Польща;

Кузава Ірина Борисівна, доктор педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри спеціальної та інклюзивної освіти, Волинський національний університет імені Лесі Українки;

Лякішева Анна Володимирівна, доктор педагогічних наук, професор кафедри соціальної роботи та педагогіки вищої школи, Волинський національний університет імені Лесі Українки;

Пріма Дмитро Анатолійович, доктор педагогічних наук, доцент кафедри теорії і методики початкової освіти, Волинський національний університет імені Лесі Українки;

Пріма Раїса Миколаївна, доктор педагогічних наук, професор, завідувачка кафедри теорії і методики початкової освіти, Волинський національний університет імені Лесі Українки;

Семенов Олександр Сергійович, доктор педагогічних наук, доцент, професор, завідувач кафедри загальної педагогіки та дошкільної освіти, Волинський національний університет імені Лесі Українки;

Семенова Наталія Іванівна, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри загальної педагогіки та дошкільної освіти, Волинський національний університет імені Лесі Українки.

Журнал ухвалено до друку Вченою радою
Волинського національного університету імені Лесі Українки
31 березня 2022 р., протокол № 4

Науковий журнал «Acta Paedagogica Volynienses»
zareєстровано Міністерством юстиції України
(Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації
серія КВ № 24807-14747Р від 27.04.2021)

«Acta Paedagogica Volynienses» включено до Переліку наукових фахових видань України
категорії Б у галузі педагогічних наук (спеціальності 012 – Дошкільна освіта, 013 – Початкова освіта,
016 – Спеціальна освіта) відповідно до Наказу МОН України
від 29.06.2021 № 735 (додаток 4).

Офіційний сайт видання: www.journals.vnu.volyn.ua/index.php/pedagogy

Статті у виданні перевірені на наявність плагіату за допомогою програмного забезпечення
StrikePlagiarism.com від польської компанії Plagiat.pl.

ISSN 2786-4693 (Print)

ISSN 2786-4707 (Online)

© Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2022

УДК 373.2.091.31:745(045)

DOI <https://doi.org/10.32782/apv/2022.1.1.2>

Тетяна БАКУМЕНКО

доктор філософії, старший викладач кафедри теорії і методики дошкільної освіти, Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради, пров. Руставелі, 7, м. Харків, Україна, 61002

ORCID: 0000-0001-5596-6572

Ірина ФРОЛОВА

викладач кафедри теорії і методики дошкільної освіти, Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради, пров. Руставелі, 7, м. Харків, Україна, 61002

ORCID: 0000-0002-9732-5236

Мілена ЯРОСЛАВЦЕВА

кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри теорії та методики дошкільної освіти, Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради, пров. Руставелі, 7, м. Харків, Україна, 61002

ORCID: 000-0001-7465-0653

Бібліографічний опис статті: Бакуменко, Т., Фролова, І., Ярославцева, М. (2022). Методика навчання дітей старшого дошкільного віку декоративному малюванню за мотивами народних промислів України. Acta Paedagogica Volynienses, 1, 9–17, doi: <https://doi.org/10.32782/apv/2022.1.1.2>

МЕТОДИКА НАВЧАННЯ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ДЕКОРАТИВНОМУ МАЛЮВАННЮ ЗА МОТИВАМИ НАРОДНИХ ПРОМИСЛІВ УКРАЇНИ

У статті схарактеризовано теоретичні аспекти методики навчання дітей старшого дошкільного віку декоративному малюванню за мотивами народних промислів України, в ході якої відбувається процес національного виховання. Виходячи із розуміння сучасних педагогічних підходів, визначено поняття «методика навчання дітей старшого дошкільного віку декоративному малюванню за мотивами народних промислів України», яке трактується як сукупність взаємозв'язаних методів та прийомів навчання, які передбачають системну і планомірну роботу з декоративного малювання за мотивами народних промислів України в процесі спеціально організованого освітнього середовища закладу дошкільної освіти та спрямовані на виховання в дітей старшого дошкільного віку любові до України, поваги до праці народних майстрів та національних цінностей українського народу. Розкрито сутність принципів, на яких ґрунтується методика – національної спрямованості, історизму, гуманізації, диференційованого підходу та інтеграції. Визначені завдання навчання дітей старшого дошкільного віку декоративному малюванню, які спрямовані на ознайомлення з творами українського декоративного мистецтва – народною іграшкою, керамікою, килимарством, вишивкою; використанням в декоративному малюванні художньо-стильових особливостей народних промислів України (розпис на гончарних і керамічних виробках сіл Опішніа, Косова, Дибинців, орнаменти Решетилівських, Полтавських вишивок, Петриківський розпис на папері, дереві, пап'є-маше, розписи дерев'яних іграшок міст Яворова, Ужгорода та ін.). Методика навчання дітей старшого дошкільного віку декоративному малюванню складається з пропедевтичного, відтворюючого та творчого етапів, в кожному з яких визначено мету, методи та зміст педагогічної роботи з дітьми. Наведено тематику мистецтвознавчих розповідей, ігрових прийомів, дидактичних ігор, тематичних занять, які сприяють успішному навчання дітей декоративному малюванню в контексті національного виховання.

Ключові слова: методика декоративного малювання, національне виховання, діти старшого дошкільного віку, народні промисли України, принципи, завдання. етапи.

Tetiana BAKUMENKO

PhD, Senior Lecturer at the Department of the Theory and Methodology of Preschool Education, Municipal Establishment «Kharkiv Humanitarian and Pedagogical Academy» of Kharkiv Regional Council, Rustaveli Ave., 7, Kharkiv, Ukraine, 61002

ORCID: 0000-0001-5596-6572

Irina FROLOVA

Lecturer at the Department of the Theory and Methodology of Preschool Education, Municipal Establishment «Kharkiv Humanitarian and Pedagogical Academy» of Kharkiv Regional Council, Rustaveli Ave., 7, Kharkiv, Ukraine, 61002

Milena YAROSLAVTSEVA

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor at the Department of the Theory and Methodology of Preschool Education, Municipal Establishment «Kharkiv Humanitarian and Pedagogical Academy» of Kharkiv Regional Council, Rustaveli Ave., 7, Kharkiv, Ukraine, 61002

ORCID: 000-0001-7465-0653

To cite this article: Bakumenko, T., Frolova, I., Yaroslavtseva, M. (2022). Metodyka navchannia ditei starshoho doshkilnoho viku dekoratyvnomu maliuvanniu za motyvamy narodnykh promysliv Ukrainy [Methods of teaching children of senior preschool age decorative drawing Motivated by the people's industries of Ukraine]. Acta Paedagogica Volynienses, 1, 9–17, doi: <https://doi.org/10.32782/apv/2022.1.1.2>

METHODOLOGY OF TEACHING DECORATIVE DRAWING TO OLDER PRESCHOOL CHILDREN BASED ON FOLK CRAFTS OF UKRAINE

The article describes the theoretical aspects of methodology of teaching decorative drawing to older preschool children based on Folk Crafts of Ukraine, during which the process of their national education takes place. Based on the understanding of modern pedagogical approaches, the concept of "methodology of teaching decorative drawing to older preschool children based on Folk Crafts of Ukraine" is defined, which is interpreted as a set of interrelated teaching methods and techniques that provide for systematic work on decorative drawing based on Folk Crafts of Ukraine in the process of a specially organized educational environment of preschool education institutions and are aimed at educating older preschool children to love Ukraine, respect for the work of folk Masters and national values of the Ukrainian people. The essence of the principles on which the methodology is based is revealed, namely national orientation, historicism, humanization, differentiated approach and integration. The tasks of teaching decorative drawing to older preschool children, which are aimed at getting acquainted with the works of Ukrainian decorative art, namely folk toys, ceramics, carpet weaving, embroidery; using in decorative painting of artistic and stylistic features of folk crafts of Ukraine (painting on pottery and ceramics of Opishnya, Kosovo, Dybyntsi, ornaments of Reshetyliv, Poltava embroideries, Petrykivka painting on paper, wood, papier-mâché, paintings of wooden toys of the cities of Yavoriv, Uzhgorod, etc.). Methodology of teaching decorative drawing to older preschool children consists of propaedeutic, reproductive and creative stages, each of which defines the purpose, methods and content of pedagogical work with children. The topics of art history stories, game techniques, didactic games, thematic classes that contribute to the successful teaching of children decorative painting in the context of national education are presented.

Key words: methods of decorative drawing, national education, older preschool children, folk crafts of Ukraine, principles, tasks, stages.

Актуальність проблеми. Сучасний період розвитку суспільства в Україні відкриває широкі можливості для оновлення змісту освіти на основі національного виховання, що забезпечує умови для становлення духовно багатого майбутнього покоління. Про це свідчать постанови та дії уряду в галузі освіти, освітянські пошуки та зацікавленість громадськості, спрямовані на виведення вітчизняної освіти на рівень міжнародних стандартів. У Законах України «Про

освіту», «Концепції громадянського виховання особистості в умовах розвитку української держави», «Концепції патріотичного виховання учнівської молоді», «Концепції національно-патріотичного виховання дітей і молоді» як пріоритетні і стратегічні визначаються завдання виховання в особистості любові до Батьківщини, усвідомлення нею свого громадянського обов'язку на основі національних і загальнолюдських духовних цінностей, утвердження

якостей громадянина-патріота України як світоглядного чинника.

Стартом вирішення означених завдань є дошкільна освіта, яка визначена в Базовому компоненті дошкільної освіти як невід'ємний складник та перший рівень у системі освіти. Завдання закладів дошкільної освіти щодо національного виховання дошкільників визначено в нормативних документах у галузі освіти. Так, Закон України «Про дошкільну освіту» (Закон України «Про дошкільну освіту», 2001: 7) окреслює одне із завдань дошкільної освіти: виховання у дітей любові до України, поваги до народних традицій і звичаїв, державної та рідної мови, національних цінностей українського народу.

Система національного виховання використовує практично невичерпні можливості народного мистецтва у формуванні особистості дитини. Історичний досвід українського народу, багатство і краса його національного духу трансформується й акумулюється в різноманітних народних промислах. Сьогодні, як ніколи, є важливим вивчення й усвідомлення традицій і звичаїв з метою відродження й становлення світоглядних принципів, національної гідності та самодостатності українського народу. У цьому аспекті актуалізується проблема навчання дітей дошкільного віку декоративному малюванню за мотивами народних промислів України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Історіографічний аналіз проблеми дає підстави стверджувати, що вивчення психолого-педагогічних, методичних та організаційних аспектів поліфункціональності образотворчого мистецтва як основи національного виховання особистості дитини дошкільного віку представлено в дослідженнях українських вчених кінця ХХ – початку ХХІ століття: Л. Артемової (Артемова, 2003) (ідеї національного дитячого садка на Україні), А. Богуш (Богуш, 2006) (українське народознавство в закладі дошкільної освіти), В. Котляра (Котляр, 2005) (методика художнього виховання дітей дошкільного віку); О. Кочерги (Кочерга, 1998) (розвиток творчих здібностей дитини дошкільного віку); Л. Сірченко та П. Скиданової (Сірченко, Скиданова, 1981) (виховання дітей в процесі декоративного малювання та аплікації в закладі дошкільної освіти), М. Смірної (Смірнова, 1991) (виховання художнього смаку в процесі ознайом-

лення дітей дошкільного віку з народним декоративно-прикладним мистецтвом) та інших.

В останні роки означений напрям широко висвітлюється науковими студіями Н. Гавриш (Гавриш, 2015) (виховання базових якостей особистості старшого дошкільника в умовах ЗДО); О. Каплуновської (Каплуновська, 2016) (національно-патріотичне виховання дітей дошкільного віку), І. Ликової (Ликова, 2008) (розвиток творчих здібностей дітей дошкільного віку на заняттях з образотворчої діяльності в ЗДО); Є. Лозинської (Лозинська, 2008) (розвиток дитини дошкільного віку в процесі занять з народознавства), Г. Сухорукової (Сухорукова, 2010) (декоративна діяльність дошкільників як засіб і середовище особистісного розвитку), О. Терещенко (Терещенко, 2009) (проблеми розвитку творчості дітей старшого дошкільного віку в образотворчій діяльності), Т. Шульги (Шульга, 2019) (розвиток дітей раннього та дошкільного віку на заняттях з малювання) та іншими.

Розгляд наукових джерел засвідчив неослабну увагу та досить широке зацікавлення проблемами розвитку дітей дошкільного віку в процесі образотворчої діяльності, натомість проблема навчання дітей старшого дошкільного віку декоративному малюванню за мотивами народних промислів України в контексті сучасного національного виховання потребує уточнення та цілісного аналізу.

Мета дослідження виявити та обґрунтувати актуальні аспекти методики навчання дітей старшого дошкільного віку декоративному малюванню за мотивами народних промислів України в контексті сучасного національного виховання.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сьогодні потребує нового погляду та вивчення можливостей декоративного малювання для успішного національного виховання дитини в дошкільний період. Розв'язання даної вимагає розробки і обґрунтування методики, яка забезпечить ефективний цього процесу.

У Великому тлумачному словнику української мови (Великий тлумачний словник сучасної української мови, 2005) поняття «методика» трактується так: «сукупність взаємозв'язаних способів та прийомів доцільного проведення будь-якої роботи». Тож, поняття «методика навчання дітей старшого дошкільного віку деко-

ративному малюванню за мотивами народних промислів України» в дослідженні визначаємо як сукупність взаємозв'язаних методів та прийомів навчання, які передбачають системну і планомірну роботу з декоративного малювання за мотивами народних промислів України в процесі спеціально організованого освітнього середовища закладу дошкільної освіти та спрямовані на національне виховання дітей.

Національне виховання дітей старшого дошкільного віку розглядаємо як цілеспрямований процес виховання в дітей старшого дошкільного віку любові до України, поваги до праці народних майстрів та національних цінностей українського народу.

Методика навчання декоративному малюванню дітей старшого дошкільного віку за мотивами народних промислів України ґрунтується на принципах національної спрямованості, історизму, гуманізації, диференційованого підходу та інтеграції. Розглянемо докладніше кожний з них.

Принцип національної спрямованості має на меті формування національної самосвідомості, виховання інтересу до розмаїття народних промислів України та їх художньо-стильових особливостей, шанобливе ставлення до праці народних майстрів, здатність зберігати свою національну ідентичність, пишатися національною культурою українського народу.

Принцип історизму реалізується шляхом збереження хронологічного порядку явищ, що розглядаються і зводиться до усвідомлення дітьми двох історичних понять: минуле (давним-давно) і теперішнє (сучасне, в наші дні).

Принцип гуманізації передбачає вміння педагога приймати позицію дитини, враховувати її точку зору, почуття та емоції, бачити в дитині рівноправного партнера в спілкуванні, а також орієнтуватися на загальнолюдські цінності та поняття – інтерес до творчості народних майстрів, людини праці, рідного краю, предметів українського побуту.

Принцип диференційованого підходу полягає в створенні оптимальних умов для самореалізації кожної дитини в процесі декоративного малювання з врахуванням віку, статі, набутих компетентностей, особливостей емоційно-пізнавальної сфери.

Принцип інтеграції реалізується в співробітництві з сім'єю, бібліотекою, музеєм, народними майстрами тощо. Ураховуючи специфіку орга-

нізації освітнього процесу з дітьми дошкільного віку, вирішення завдань національного виховання відбувається в різних формах спеціально організованої та самостійної діяльності дітей, а саме: народних свят, художньо-дидактичних ігор, тематичних занять, майстер-класів тощо. Інтеграція в педагогічній діяльності нині розглядається як фактор створення емоційного благополуччя дитини в закладі дошкільної освіти та як важлива умова її цілісного розвитку, перших творчих проявів і становлення індивідуальності.

Розуміння зазначених вище принципів побудови методики навчання декоративному малюванню дітей старшого дошкільного віку за мотивами народних промислів України неможливо без окреслення її основних завдань:

- продовжувати ознайомлювати з творами українського декоративного мистецтва – народною іграшкою, керамікою, килимарством, вишивкою та використовувати декоративні елементи цих творів у малюванні;

- ознайомити з художньо-стильовими особливостями народних промислів України (розпис на гончарних і керамічних виробках сіл Опішня, Косова, Дибинців, орнаменти Решетилівських, Полтавських вишивок, Петриківський розпис на папері, дереві, пап'є-маше, розписи дерев'яних іграшок міст Яворова, Ужгорода тощо); деякими характерними закономірностями побудови візерунка (відповідність візерунка формі, ритмічність, кольоросполучення);

- удосконалювати знайомі та вивчати нові прийоми декоративного малювання;

- розрізнати і використовувати в декоративному малюванні кольори – червоний, оранжевий, жовтий, зелений, синій, фіолетовий, коричневий, чорний, білий; відтінки – блакитний, сірий, сіро-блакитний, рожевий, темно- і світло-зелений; уміти добирати кольори відповідно до кольору фону;

- навчити оздоблювати декоративним візерунком паперові силуетні форми (смужка, квадрат, шестикутник, розета, коло, серветка, іграшки, посуд); розташовувати візерунок на площинних предметах (посуд, іграшки, предмети побуту);

- виховувати національну свідомість, гідність, бажання пишатися красою та естетикою витворів народних промислів України.

Методика навчання дітей старшого дошкільного віку декоративному малюванню за мотивами народних промислів України передбачає такі взаємопов'язані етапи: пропедевтичний, відтворюючий та творчий. Обґрунтуємо доцільність, мету, завдання і зміст кожного з виділених етапів.

Метою *пропедевтичного етапу* є формування в дітей старшого дошкільного віку інтересу до народних промислів України та ознайомлення з їх художньо-стильовими особливостями. Мета конкретизується завданнями: дати дітям знання про види народних промислів України, ознайомити з класифікацією та призначенням (посуд, одяг, меблі, споруди, речі побутового призначення тощо), ознайомити з етапами творчого процесу народних майстрів (як виникає задум щодо прикрашання предмета, як відбувається реалізація задуму); ознайомити з техніками прикрашання (малюнок, вишивка, різьблення, тиснення, ліплення, випалювання); дати знання про розпис, орнамент, символіку кольору та окремих елементів (хвиляста лінія, квітка, птах та інші) як складових декору.

Провідними методами даного етапу є: мистецтвознавча розповідь педагога (тривалість 10–15 хвилин); мистецтвознавча бесіда (тривалість 15–20 хвилин); мистецтвознавчі розповіді дітей про предмети народних промислів; художньо-дидактична гра, екскурсії (музей, українську світлицю, будинок народної творчості).

Так, наприклад, проводячи мистецтвознавчу бесіду «Що таке композиція?», вихователь має на меті ознайомлення дітей старшого дошкільного віку з основними законами композиції та способами її створення. Під час мистецтвознавчої розповіді педагога на тему «Чарівні квіти Петриківки» дітей знайомлять із деякими історичними аспектами виникнення петриківського народного промислу, художньо-стильовими особливостями. Дітям пропонується розглянути вироби народних майстрів, техніку розпису, особливості орнаменту та композиції.

З метою закріплення знань дітей про той чи інший народний промисел України, доречно провести екскурсії до музею народної творчості чи української світлиці. Темати екскурсій можуть бути такі: «Народне мистецтво слобожанських майстрів», «Диво-писанки», «Народні іграшки Яворова», «Керамічний посуд Опішні», «Народні

іграшки: історія та сучасність», «Дивовижні тварини Марії Приймаченко», «Квіти народної майстрині Катерини Білокур» та інші. У закладі дошкільної освіти, в українській світлиці, можна створити виставки творів одного виду мистецтва, наприклад, кераміки чи вишивки. З часом ці виставки можна змінювати, поповнювати новими зразками.

Необхідність вирішення завдання щодо формування знань про розпис, орнамент, символіку кольору та окремих елементів як складових декору зумовлена розвитком у дітей ігрових вмінь та навичок в процесі організації та проведення художньо-дидактичних ігор. До таких ігор відносимо «Вгадай за описом», «Міні-презентація», «Вгадай народний промисел за орнаментом», «До якого розпису належить елемент» та інші.

Представимо тему та мету заняття, яке доречно провести з дітьми на пропедевтичному етапі.

Тема заняття: Знайомство дошкільників з яворівською народною іграшкою. Мета: познайомити дітей з яворівською іграшкою, спонукати сприймати її емоційно, помічати її яскравість. Дати знання про характерні особливості української народної іграшки: кольорову гаму, елементи оздоблення виробів. Викликати інтерес до розпису іграшок. Познайомити з основними елементами розпису (каплеподібний мазок «колка», «ружка», «зірка», «вербівка»). Розвивати у дітей інтерес до народного розпису, декоративного малювання, естетичний смак, естетичне сприйняття. Виховувати у дітей любов до рідного краю, до духовних цінностей українського народу та повагу до праці народних умільців.

Методичне забезпечення. Демонстраційне: таблиці елементів українського яворівського розпису, яворівські іграшки, зразки яворівських виробів. Роздаткове: смужки жовтого (тонового) паперу на кожну дитину, склянки з водою, серветка, гуашеві фарби (червона, зелена), пензлики.

Отже, зміст роботи може ускладнюватися, але не змінюється його домінанта – активізація бажання дітей ознайомитися із народними промислами та навчитися малювати прості елементи візерунків.

Метою *відтворюючого етапу* є цілеспрямоване навчання дітей старшого дошкільного віку декоративному малюванню елементів рослинного, геометричного, тваринного орнаменту за

мотивами знайомих українських народних промислів. Завданнями даного етапу є: оволодіння знаннями про кольоросполучення і ритм головних і допоміжних елементів розпису, оволодіння прийомами малювання елементів народних розписів та опанування навичками створення композиції розпису на силуетних формах.

Мета та завдання реалізуються в процесі ігрових вправ, художньо-дидактичних ігор та тематичних занять з декоративного малювання.

Доречно провести з дітьми ігрові вправи на тему «Знайди елемент петриківського розпису», «Опішнянський посуд та іграшки», «Елементи іграшок Яворівщини», «Намалюй елементи візерунка». Використовують художньо-дидактичні ігри «Склади узор за таблицею», «Склади візерунок за розписом», які сприяють закріпленню знань дітей про візерунок і допомагають засвоїти принципи його складання.

У процесі навчання дітей декоративному малюванню на відтворюючому етапі значна увага відводиться проектуванню змісту занять. На початку року треба закріпити знайомі дітям прийоми малювання (ліній, мазок, крапка, круг, кільця); ввести нові (обвідні лінії, хвилясті дуги); показати, як малювати лінію, мазок пензлем, крапку «тичком» та як згрупувати мазки і крапки по 2–3.

Протягом року дітей вчать оздоблювати візерунком такі фігури: смужку, квадрат, шестикутник, розет, круг; силуетні форми: народні іграшки, посуд, предмети побуту.

Для кращого закріплення пройденого та збагачення сприймання дітей напередодні занять доречно влаштувати виставки-огляди дитячих робіт. Розглядаючи візерунки, діти мають можливість порівнювати, зіставляти їх, робити певні висновки. Увагу дітей слід зосередити на композиції візерунків та окремих елементах. У групі доречно організувати куточок образотворчого мистецтва, в якому розмістити зразки різних видів народних промислів України (кераміку, вишивку, українські розписи на іграшках, посуді, предметах побуту, килимарство, писанки та інші), дидактичні зразки візерунків, 2–3 кращі дитячі роботи з декоративного малювання тощо. Така постійно діюча виставка сприяє національному вихованню дітей, викликає бажання проявляти інтерес до народних промислів України.

Представимо тематику та мету занять, які доречно провести на відтворюючому етапі методики навчання дітей старшого дошкільного віку декоративному малюванню.

Тема заняття: Ось тобі коник (за мотивами яворівської іграшки). Вид художньої-продуктивної діяльності: декоративне малювання. Мета: вчити дітей поєднувати у візерунку декілька композиційних елементів, розташовувати вздовж шиї та спини, по тулубу до ніг коника. Вправляти дітей в малюванні вигнутих ліній паралельно контуру іграшки. Закріпити вміння малювати коло ворсом пензлика. Розвивати відчуття форми та композиції, дрібні м'язи пальців рук, увагу, фантазію, художній смак, вміння поєднувати візерунки, розташовувати їх на площинних формах. Виховувати у дітей інтерес до української народної творчості, до рідного краю, духовних цінностей свого народу.

Методичне забезпечення: Яворівські народні іграшки, площинні фігурки коників, пензлики, фарби гуашеві (червона та зелена), склянки з водою, серветки, зразок іграшки на силуетній формі.

Тема заняття: Яворівська іграшка. «Коник». Вид художньої-продуктивної діяльності: декоративне малювання. Мета: продовжувати знайомити з елементами яворівського розпису (лінії, крапки, мазки). Вчити дітей створювати візерунок за мотивами яворівської іграшки; розташовувати візерунок на площинній формі, підбираючи відповідні елементи. Дати дітям цілісне уявлення про народну іграшку, як про форму декоративно-прикладного мистецтва. Розвивати творчість, мислення, увагу. Виховувати естетичний смак, повагу до національних цінностей українського народу та результатів праці народних майстрів.

На *творчому етапі* методики декоративного малювання відбувається самостійне складання дитиною власного візерунка або прикрашання декором (окремі стилізовані елементи, розпис, орнамент) предметів чи площинних форм.

Метою *творчого етапу* методики декоративного малювання є створення умов цілеспрямованого процесу національного виховання дітей шляхом самостійному складанню власного візерунка або прикрашання декором (окремі стилізовані елементи, розпис, орнамент) предметів чи площинних форм.

Завданнями даного етапу є: стимулювати дітей

до активізації творчих задумів під час оздоблення виробів візерунком, вчити дітей самостійно реалізовувати власний задум (композиційний і колористичний ритм) та досягати довершеності в малюнку; формувати вміння та навичок в процесі колективних форм декоративного малювання; виховувати національну свідомість, гідність, бажання пишатися красою та естетикою витворів народних промислів України.

Мета та завдання реалізуються в процесі творчих бесід, художньо-дидактичних ігор, занять з декоративного малювання за задумом та колективного декоративного малювання.

Так, під час творчої бесіди на тему «Чарівний світ візерунків» дітей старшого дошкільного віку необхідно спонукали до обговорення особливостей візерунків Опішні, Косова, Петриківки та Яворова, специфіки використання народними майстрами елементів декору у своїй творчості.

Ще одним кроком до творчого пошуку змісту візерунків є художньо-дидактичні ігри «Де народні умільці візерунки шукали», «Придумай свій візерунок», «Склади свій візерунок за мотивами Опішнянського народного промислу», «Склади орнамент за мотивами Петриківського (Коссівського) народного промислу», «Хто краще прикрасить народні іграшки», які мають на меті сформувати у дітей вміння та навички самостійного складання власного візерунка на обраній формі. Особлива увага в іграх такого плану приділяється систематизації знань про принципи прикрашання груп предметів: іграшок, посуду, одягу, предметів побуту, інтер'єру, які стануть в нагоді під час створення оригінального візерунка на заняттях з декоративного малювання за задумом.

Представимо фрагмент інтегрованого заняття з художньо-естетичного та пізнавального розвитку для дітей старшого дошкільного віку.

Тема: «Подарунок для мами» (малювання візерунку за мотивами петриківського розпису на різних за вибором формах).

Програмовий зміст: продовження знайомства дітей з різними видами декоративного мистецтва України. Закріпити вміння малювати квітку «цибулька» прийомом «переходу» кольору в колір. Продовжувати вчити дітей самостійно створювати композицію в прямокутнику, колі, квадраті, заповнюючи середину великим елементом, а кути – малими, використовуючи мотиви

петриківського розпису: «листя», «калина», «смородина», «мак». Закріпити технічні прийоми малювання технікою «перехідний мазок» та «пальцевою технікою» (малювати кінчиком пензля, всім пензликом, вільно рухати в різних напрямках та малювати пальчиком). Розвивати творчість, узгодженість та впевненість рухів кисті, естетичний смак, творчі здібності; окомір, чуття композиції. Виховувати інтерес до народних промислів України, здатність відчувати їх самотність та красу.

Матеріал: таблиці елементів розпису, зразки розписаних дощок, дощечки, набір фарб, пензлі № 4, № 10, склянки з водою, серветки, гумки поролонові, підставки для пензлів.

Досить вагоме місце на творчому етапі методики навчання дітей старшого дошкільного віку займає колективне декоративне малювання. Варіанти виконання колективної роботи можуть бути такими: кожна дитина виконує завдання індивідуально, а вихователь об'єднує декоративні малюнки їх в панно чи фриз; діти виконують малюнок в парі; діти разом створюють декоративне панно на великому аркуші паперу.

Кожна дитина заздалегідь обдумує, які елементи візерунка вона хотіла б виконати на занятті. При виконанні колективних робіт діти можуть домовитися розподіляти між собою обов'язки, спланувати процес виконання завдання. Вихователь запитує, що вони хочуть зобразити, схвалює та надає поради, нагадує правила спільної роботи та розподіляє її між дошкільнятами.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Таким чином, національне виховання дітей та молоді складає найважливішу ціннісну основу будь-якого демократичного суспільства і виступає суттєвим внутрішнім мотивом для становлення особистості з активною громадянською позицією, яка шанобливо відноситься до минулого і сучасного України, її культури та традицій. Залучення дітей до кращих здобутків народного мистецтва в процесі декоративного малювання за мотивами народних промислів України має посісти важливе місце в діяльності закладу дошкільної освіти та сприяти вихованню в молодого покоління патріотизму, національної свідомості, любові до України, поваги до народних традицій і звичаїв, національних цінностей українського народу.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Артемова Л. В. Національний дитячий садок на Україні. *Дошкільне виховання*. 2003. № 6. С. 15–19.
2. Базовий компонент дошкільної освіти в Україні (нова редакція): науковий керівник: Т.О. Піроженко / авт. кол.: О.М. Байєр, О.К. Безсонова, О.Г. Брежнєва та ін. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/doshkilna/2020/21.12/bazovyyu%20komponent%20doshkillya.pdf> (дата звернення 20.01.2022).
3. Богуш А.М. Українське народознавство в дошкільному закладі: навч. посіб. / А.М. Богуш, Н.В. Лисенко. Київ: Вища школа, 2006. 407 с.
4. Великий тлумачний словник сучасної української мови: 250000 / уклад. та голов. ред. В. Т. Бусел. Київ; Ірпінь: Перун, 2005. VIII, 1728 с.
5. Виховуємо базові якості особистості старшого дошкільника в умовах ДНЗ: методичний посібник / за заг. ред. Н. Гавриш. Харків: Мадрид, 2015. 220 с.
6. Дитина: Освітня програма для дітей від двох до семи років / наук. кер. Проекту В.О. Огнев'юк; авт. кол. Г.В. Беленька, О.Л. Богініч, В.М. Вертугіна [та ін.]; наук. ред. Г.В. Беленька; Київ. ун-т ім. Б. Грінченка. Київ, 2020. 440 с.
7. Закон України «Про дошкільну освіту». *Відомості Верховної Ради України* (ВВР), 2001, № 49, ст. 259 (редакція від 01.01.2021, підстава-978-IX). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2628-14#Text> (дата звернення 20.01.2022).
8. Котляр В. П. Основи образотворчого мистецтва і методика художнього виховання дітей: навч. посіб. Київ: Кондор, 2005. 198 с.
9. Кочерга О.В. Розвиток творчих здібностей дитини. Київ, 1998. 128 с.
10. Ликова І.О. Образотворча діяльність в дитячому садку. Харків: Ранок. 2008. 215 с.
11. Лозинська Є. Українське народознавство дітям дошкільного віку: методичний посібник для дошкільних закладів. Львів: Оріяна-Нова, 2008. 208 с.
12. Національно-патріотичне виховання дітей передшкільного віку засобами декоративного мистецтва України: навч. посіб. / укл. М.І. Ярославцева, І.В. Фролова, В.В. Ладика. Харків: КЗ «ХГПА», 2020. 162 с.
13. Образотворче мистецтво з методикою викладання в дошкільному навчальному закладі: підручник для студентів / за заг. ред. Г.В. Сухорукової. Київ: Видавний Дім «Слово», 2010. 376 с.
14. Сірченко Л.І., Скиданова П.Я. Декоративне малювання та аплікація в дитячому садку. Київ, 1981. 64 с.
15. Смірнова М.В. Джерело художнього смаку ознайомлення дошкільників з народно декоративно-прикладним мистецтвом. *Дошкільне виховання*. 1991. № 1. С. 18–19.
16. Терещенко О.П. Розвиток творчості старшого дошкільника в образотворчій діяльності: навч.-метод. посіб. Київ: Світлич, 2009. 328 с.
17. Україна – моя Батьківщина. Парціальна програма національно-патріотичного виховання дітей дошкільного віку / О.М. Каплуновська, І.І. Кичата, Ю.М. Палець; за наук. ред. О.Д. Рейпольської. Тернопіль: Мандрівець, 2016. 72 с.
18. Шульга Л.М. Упровадження технології розвитку творчих здібностей дітей дошкільного віку на заняттях із малювання. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2019. Вип. 23. Т. 3. С. 179–183.

REFERENCES:

1. Artemova L.V. (2003) Natsionalnyi dytiachyi sadok na Ukraini [National kindergarten in Ukraine]. *Doshkilne vykhovannia*. № 6. PP. 15–19. (in Ukrainian)
2. Bazovyi komponent doshkilnoi osvity v Ukraini [Basic component of preschool education in Ukraine]. (new edition): research supervisor (nova redaktsiia): naukovyi kerivnyk: T.O. Pirozhenko / [avt. kol.: Baiier O.M., Bezsonova O.K., Brezhnieva O.H. ta in.]. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/doshkilna/2020/21.12/bazovyyu%20komponent%20doshkillya.pdf> (date of application 20.01.2022). (in Ukrainian)
3. Bohush A.M. (2006) Ukrainske narodoznavstvo v doshkilnomu zakladi: navch. posib. [Ukrainian ethnography in preschool: a textbook]. A.M. Bohush., N.V. Lysenko. Kyiv: Vyshcha shkola, 407 p. (in Ukrainian)
4. Busel V.T. (2005) Velykyi tлумachnyi slovnyk suchasnoi ukrainskoi movy: 250000 [Large explanatory dictionary of the modern Ukrainian language: 250000]. Kyiv; Irpin: Perun, VIII, 1728 p. (in Ukrainian)
5. Havrysh N. (2015) Vykhovuiemo bazovi yakosti osobystosti starshoho doshkilnyka v umovakh DNZ: metodychnyi posibnyk [Bring up the basic qualities of the personality of a senior preschooler in the conditions of a preschool institution: methodical manual]. Kharkiv: Madryd, 220 p. (in Ukrainian)
6. Ohneviuk V.O., Bielienska H.V., Bohinich O.L., Vertuhina V.M. (2020) Dytyna: Osvitnia prohrama dlia ditei vid dvokh do semy rokiv [Child: Educational program for children from two to seven years]. Kyiv. un-t im. B. Hrinchenka. Kyiv, 440 p. (in Ukrainian)
7. Zakon Ukrainy «Pro doshkilnu osvitu». Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy (VVR) [Law of Ukraine “On Preschool Education”. Information of the Verkhovna Rada of Ukraine], 2001, № 49, 259 p. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2628-14#Text> (date of application 20.01.2022). (in Ukrainian)

8. Kotliar V.P. (2005) *Osnovy obrazotvorchoho mystetstva i metodyka khudozhnoho vykhovannia ditei : navch. posib.* [Fundamentals of fine arts and methods of artistic education of children: a textbook]. Kyiv : Kondor, 198 p. (in Ukrainian)
9. Kocherha O.V. (1998) *Rozvytok tvorchykh zdbnostei dytyny* [Development of creative abilities of the child]. Kyiv, 128 p. (in Ukrainian)
10. Lykova I.O. (2008) *Obrazotvorcha diialnist v dytiachomu sadku* [Art activities in kindergarten] Kharkiv : Ranok. 215 p. (in Ukrainian)
11. Lozynska Ye. (2008) *Ukrainske narodoznavstvo ditiam doshkilnoho viku: metodychnyi posibnyk dlia doshkilnykh zakladiv* [Ukrainian ethnography for preschool children: a methodical manual for preschool institutions]. Lviv : Oriiana-Nova., 208 p. (in Ukrainian)
12. Yaroslavtseva M.I., Frolova I.V., Ladyka V.V. (2020) *Natsionalno-patriotychne vykhovannia ditei predshkilnoho viku zasobamy dekoratyvnoho mystetstva Ukrainy : navch. posib.* [National-patriotic education of preschool children by means of decorative art of Ukraine: textbook]. ukl. Kharkiv : KZ «KhHPA», 162 p. (in Ukrainian)
13. Sukhorukova H.V. ed. (2010) *Obrazotvorche mystetstvo z metodykoiu vykladannia v doshkilnomu navchalnomu zakladi : pidruchnyk dlia studentiv* [Fine arts with methods of teaching in preschool: a textbook for students]. Kyiv : Vydavnyi Dim «Slovo», 376 p. (in Ukrainian)
14. Sirchenko L.I., Skydanova P.Ya. (1981) *Dekoratyvne maliuvannia ta aplikatsiia v dytiachomu sadku* [Decorative drawing and application in kindergarten]. Kyiv, 64 p. (in Ukrainian)
15. Smirnova M.V. (1991) *Dzherelo khudozhnoho smaku oznaiomlennia doshkilnykiv z narodno dekoratyvno-prykladnym mystetstvom* [Source of artistic taste acquaintance of preschoolers with folk arts and crafts]. *Doshkilne vykhovannia.* № 1. PP. 18–19. (in Ukrainian)
16. Tereshchenko O.P. (2009) *Rozvytok tvorchosti starshoho doshkilnyka v obrazotvorchii diialnosti : navch.–metod. posib.* [Development of creativity of the senior preschooler in art activity: the educational and methodical manual]. Kyiv : Svitych. 328 p. (in Ukrainian)
17. Kaplunovska O.M., Kychata I.I., Palets Yu.M., Reipolska O.D. ed. (2016) *Ukraina – moia Batkivshchyna. Partzialna prohrama natsionalno-patriotychnoho vykhovannia ditei doshkilnoho viku* [Ukraine is my motherland. Partial program of national-patriotic education of preschool children]. Ternopil : Mandrivets, 72 p. (in Ukrainian)
18. Shulha L.M. (2019) *Uprovadzhennia tekhnolohii rozvytku tvorchykh zdbnostei ditei doshkilnoho viku na zaniattiakh iz maliuvannia* [Introduction of technology for the development of creative abilities of preschool children in drawing classes]. *Aktualni pytannia humanitarnykh nauk.* Vyp. 23. T. 3. PP. 179–183. (in Ukrainian)

ЗМІСТ

РОЗДІЛ 1

ДОШКІЛЬНА ПЕДАГОГІКА

Бай ЦЗІШЕН

ІСТОРИЧНИЙ РОЗВИТОК ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ
В КИТАЇ (ІЗ ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ ДО ТЕПЕРІШНЬОГО ЧАСУ)..... 3

Тетяна БАКУМЕНКО, Ірина ФРОЛОВА, Мілена ЯРОСЛАВЦЕВА

МЕТОДИКА НАВЧАННЯ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ДЕКОРАТИВНОМУ МАЛЮВАННЮ
ЗА МОТИВАМИ НАРОДНИХ ПРОМИСЛІВ УКРАЇНИ 9

Оксана БАРТКІВ, Євгенія ДУРМАНЕНКО

ІНТЕГРАЛЬНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЯК БАЗОВА У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНЬОГО ВИХОВАТЕЛЯ 18

Валентина ВЕРТУГІНА, Вероніка СМІШЛЯЄВА

ФОРМУВАННЯ ФАХОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПОМІЧНИКІВ ВИХОВАТЕЛІВ: РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ... 25

Олена ГАЛЯН

ПРЕДИКТОРИ ПЕРЕВАГ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ: БАТЬКІВСЬКІ ОЧІКУВАННЯ ТА НАСТАНОВЛЕННЯ... 31

Віолета ГОРОДИСЬКА

WEB-QUEST У СУЧАСНОМУ ОСВІТНЬОМУ КОНТЕНТІ ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ..... 38

Світлана ЄЛДІНОВА

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ МОВЛЕНСЬКИХ НАВИЧОК СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ В ІГРОВІЙ ФОРМІ... 44

Олександра ЄМЧИК, Людмила КОМЕНДА

РОЗВИТОК МАТЕМАТИЧНИХ ЗДІБНОСТЕЙ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ
ЗАСОБАМИ СЮЖЕТНО-РОЛЬОВИХ ІГОР..... 50

Тетяна ЖУРАВКО

РОБОТА З МАТЕМАТИЧНО ОБДАРОВАНИМИ ДІТЬМИ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ:
ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ..... 56

Сабіна ІВАНЧУК

ЕКОЛОГО-ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ ЯК ЧИННИК ЕФЕКТИВНОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ
МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ..... 61

Світлана ІВАХ

ФОРМИ МЕТОДИЧНОЇ РОБОТИ З МОЛОДИМИ ПЕДАГОГАМИ У ЗАКЛАДІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ..... 66

Людмила ІЩЕНКО

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ДО НАВЧАННЯ МАТЕМАТИКИ
СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ ТА МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ..... 73

Ореста КАРПЕНКО

«ОПІКА НАД ДІТЬМИ» У ПІДГОТОВЦІ МАГІСТРІВ ІЗ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ..... 79

Анжеліка КУРЧАТОВА

ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТОК ПЕДАГОГІЧНОЇ ТВОРЧОСТІ ВИХОВАТЕЛЯ ЗАСОБАМИ САМОРОЗВИТКУ.. 85

Ольга МЕЛЬНИКОВА

ВПЛИВ КРИЗ ПСИХОВІКОВОГО РОЗВИТКУ НА ВИНИКНЕННЯ
НЕГАТИВНОЇ ПОВЕДІНКИ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ..... 92

Ірина МЕЛЬНИКОВИЧ

ЕКОНОМІЧНЕ ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ: ВІТЧИЗНЯНИЙ ТА ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД... 99

Ірина ПАЛАСЕВИЧ, Світлана БЕРЕЗА

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИХОВАННЯ ГУМАННОЇ ПОВЕДІНКИ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ... 105

Алла РЕВТЬ

ОСОБЛИВОСТІ ЕМОЦІЙНОЇ СФЕРИ ДОШКІЛЬНИКА..... 112

Світлана СМОЛЮК

СУТНІСНИЙ АНАЛІЗ ПОНЯТТЯ «МІЖСОБИСТІСНОЇ ВЗАЄМОДІЇ» ВИХОВАТЕЛЯ
ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ..... 118

Катерина СУЯТИНОВА, Ганна ШТУРКО

ВПЛИВ РУХОВОЇ АКТИВНОСТІ НА КОГНІТИВНИЙ РОЗВИТОК ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ..... 123

ACTA PAEDAGOGICA VOLYNIENSES

Випуск 1
Том 1

Коректура • Ірина Миколаївна Чудеснова

Комп'ютерна верстка • Наталія Сергіївна Кузнецова

Формат 60x84/8. Гарнітура Times New Roman.
Папір офсет. Цифровий друк. Ум.-друк. арк. 28,37. Замов. № 0322/110. Наклад 300 прим.

Видавництво і друкарня – Видавничий дім «Гельветика»
65101, Україна, м. Одеса, вул. Інглєзі, 6/1
Телефон +38 (048) 709 38 69,
+38 (095) 934 48 28, +38 (097) 723 06 08
E-mail: mailbox@helvetica.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 6424 від 04.10.2018 р.